



ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
**УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА “КРОК”**

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

**Заступник голови Приймальної комісії**

\_\_\_\_\_ **О.М. Шикова**

\_\_\_\_\_ **2016 р.**

**ПРОГРАМА**

**фахового випробування**

**для вступників для здобуття вищої освіти ступеня магістра**

**спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»**

**спеціалізація «Економіка підприємницьких структур»**

**Автор: Луценко І.А., канд.екон. наук**

**РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО**

**на засіданні кафедри**

**економіки та менеджменту підприємства**

**(протокол № 6 від «4» березня 2016 р.)**

**Завідувач кафедри**

**Галиця І.О.**

**Київ, 2016**

## **ВСТУП**

Прийом вступників, які мають диплом бакалавра з інших спеціальностей для здобуття вищої освіти ступеня магістра за спеціальністю «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», спеціалізація «Економіка підприємницьких структур», проводиться за результатами комплексного екзамену з фаху, який включає дисципліни: «Економіка підприємства», «Підприємницька діяльність» та «Бізнес-планування».

### **Модуль 1: «Економіка підприємств»**

#### **ТЕМА 1. Теорії підприємств та основи підприємництва**

Сутність підприємства. Ознаки, що визначають підприємство як суб'єкт господарювання. Цілі діяльності. Напрями діяльності та функціональні моделі підприємства. Еволюція теорій економіки підприємства: класична, неокласична, інституціональна, еволюційна, підприємницька, інтеграційна теорії. Сучасні наукові напрями та концепції дослідження економіки підприємства.

Сутність підприємництва. Значення підприємництва. Характеристики підприємця. Принципи здійснення, форми і моделі підприємницької діяльності. Види підприємницької діяльності. Мале підприємництво. Соціальне підприємництво. Зелене підприємництво

#### **ТЕМА 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми**

Правові основи функціонування підприємств – Господарський Кодекс України. Правове регулювання окремих напрямків діяльності підприємства. Види підприємств, їх організаційно-правові форми Приватне підприємство. Орендне підприємство. Одноосібне підприємство. Господарські товариства: товариства з повною відповідальністю, товариства з обмеженою відповідальністю, командитні, акціонерні товариства. Закон України «про акціонерні товариства». Приватні та публічні акціонерні товариства. Порівняльна характеристика класичних організаційно-правових форм

підприємницької діяльності. Об'єднання підприємств: передумови створення та види. Асоціація. Корпорація. Консорціум. Концерн. Холдинг. Фінансово-промислова група.

### **ТЕМА 3. Зовнішнє середовище господарювання підприємства**

Середовище функціонування підприємств: поняття, компоненти та вплив на діяльність суб'єктів господарювання. Моделі середовища господарювання. Фактори макросередовища. Характеристика складових мезо- та мікросередовища підприємства. Споживачі. Постачальники. Партнери. Конкуренти. Методичні підходи до оцінювання середовища господарювання підприємств.

### **ТЕМА 4. Ринок і продукція**

Товар: поняття та класифікація. Товари індивідуального споживання. Товари виробничого призначення. Послуги. Класифікація послуг за Державним класифікатором товарів та посліг. Товарний ринок: оптовий, роздрібний. Показники обсягу продукції (послуг). Номенклатура продукції. Асортимент. Валова продукція. Товарна продукція. Чиста продукція.

### **ТЕМА 5. Структура та управління підприємством**

Виробнича структура підприємства. Цехи основного виробництва. Обслуговуючі цехи. Побічні цехи. Інфраструктура підприємства. Елементи виробничого та соціальної інфраструктури підприємства. Структурні елементи системи технічного обслуговування підприємства. Рементне господарство. Інструментальне господарство. Транспортне господарство. Енергетичне та складське господарства. Відтворення та розвиток виробничих та інфраструктурних об'єктів підприємства.

Сутність та складові системи управління підприємством. Керуюча та керована підсистеми. Функції управління підприємством. Цикл менеджменту. Методи управління: економічні та соціально-психологічні.

Організаційна структура управління підприємством. Типи організаційних структур управління: лінійна, лінійно-штабна, функціональна, лінійно-функціональна, дивізійна (продуктова, регіональна, змішана), проектна, матрична. Проектування організаційної структури підприємства.

## **ТЕМА 6. Планування діяльності підприємств**

Сутність та методи прогнозування. Планування як основна функція управління. Принципи планування. Види планів. Стратегічний план. Тактичний план. Оперативний план. Методичні основи планування. Стратегічне та тактичне планування діяльності підприємства. Матриця BCG. Модель вибору конкурентної стратегії за М. Портером. Ланцю вартості підприємства за SCM. Бізнес-планування. Основні розділи бізнес-плану підприємства. Оперативне планування поточної діяльності.

## **ТЕМА 7. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці**

Поняття та структура персоналу підприємства. Керівники. Професіонали. Фахівці. Технічні службовці. Робітники. Рух персоналу. Абсолютні та відносні показники руху персоналу. Визначення чисельності персоналу підприємства. Продуктивність праці. Виробіток. Трудомісткість. Мотивація як фактор підвищення ефективності праці. Продуктивність праці працівників різних галузей України та перспективи її зростання.

Оплата праці: сутність, функції і принципи. Структура загальної плати. Основна та додаткова заробітна плата. Доплати та надбавки. Тарифна та безтарифна моделі оплати праці. Державне регулювання оплати праці. Тарифна система оплати праці. Тарифна сітка. Тарифна ставка. Тарифні коефіцієнти. Тарифно-кваліфікаційний довідник. Погодинна та відрядна форми оплати праці працівників підприємства. Системи оплати праці. Формування фонду заробітної плати на підприємстві. Участь робітників у прибутках підприємства. Перспективи застосування форм оплати праці в

різних галузях економіки України. Співвідношення продуктивності та оплати праці в економіці України та інших країн світу.

## **ТЕМА 8. Капітал підприємства**

Капітал підприємства. Економічна сутність, склад і класифікація основних фондів. Облік наявності та руху основних фондів. Первісна, відновна, залишкова та ліквідаційна вартість основних фондів. Фізичний та моральний знос ОФ. Амортизація та відтворення основних фондів. Методи нарахування амортизації – прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий. Фондовіддача. Фондомісткість. Коефіцієнти використання виробничої потужності підприємства. Напрями підвищення ефективності використання основних фондів.

Нематеріальні активи: поняття та види. Особливості визнання нематеріальних активів відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності. Правовий захист інтелектуальної власності в Україні. Витратний, прибутковий та порівняльний підходи оцінки вартості нематеріальних активів. Амортизація нематеріальних активів. Ефективність використання нематеріальних активів. Напрями використання нематеріальних активів та отримання додаткового доходу.

Сутність та структура оборотних засобів підприємства. Оборотні фонди. Фонди обігу. Джерела фінансування оборотного капіталу. Нормування оборотних коштів у виробничих запасах, незавершеному виробництві, витратах майбутніх періодів, запасах готової продукції. Сукупний норматив оборотних коштів та методи його визначення. Ефективність використання оборотних засобів підприємства. Коефіцієнт оборотності, коефіцієнт завантаження, тривалість одного обороту. Вивільнення оборотних коштів. Напрями підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства.

## **ТЕМА 9. Інвестиції**

Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності, види інвестицій. Принципи інвестиційної діяльності. Джерела фінансування інвестиційної діяльності. Методика оцінки ефективності інвестицій: статистичні та динамічний підходи. Приведена теперішня вартість, внутрішня норма доходності, термін окупності. Державне регулювання інвестиційно діяльності. Ризики інвестиційної діяльності. Інвестиційна діяльність підприємств України. Правове поле регулювання інвестиційної діяльності. Залучення іноземних інвестицій в Україну. Вплив інноваційних процесів на виробництво.

## **ТЕМА 10. Інноваційна діяльність**

Сутність інновацій. Класифікація інновацій. Зміст інноваційної діяльності підприємства, показники науково-технічного потенціалу підприємства. Інноваційний цикл. Суб'єкти інноваційної діяльності. Вплив інноваційних процесів на виробництво. Джерела фінансування інноваційної діяльності. Венчурний капітал. Інноваційна інфраструктура: організаційно-господарська інфраструктура, дослідно-експериментальна, фінансово-економічна, інформаційно-комунікаційна, кадрова, комунікаційно-комунікативна, Експертно-сертифікаційна та патентна. Технопарки. Технополіси. Державне регулювання інноваційної діяльності. Методика оцінки ефективності інновацій. оцінювання результативності інноваційної діяльності підприємств. Інноваційна політика підприємства.

## **ТЕМА 11. Техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства**

Техніко-технологічна база підприємства: сутність та складові. Показники рівня техніко-технологічної бази підприємства. Технічний розвиток підприємства. Форми розвитку і трансформації техніко-

технологічної бази підприємства: концентрація, спеціалізація, кооперування, конверсія, диверсифікація.

Поняття виробничої потужності підприємства. Фактори впливу на формування виробничої потужності. Одиниці виміру. Проектна, поточна та резервна потужність підприємства. Особливості визначення виробничих потужностей підприємств різних галузей. Показники рівня використання виробничої потужності підприємства.

## **ТЕМА 12. Організація виробництва і забезпечення якості продукції**

Сутність виробничого процесу. Види виробничих процесів: основні, допоміжні, обслуговуючі. Організація виробничого процесу. Виробничий цикл. Принципи організації операційної діяльності. Типи промислового виробництва: одиничне, серійне, масове. Методи організації виробництва: одинично-технологічне, партійно-технологічний, предметно-груповий. Потокове виробництво. Форми організації виробництва.

Поняття і показники якості продукції. Методи оцінки якості продукції. Поняття і показники конкурентоспроможності продукції. Стандартизація та сертифікація продукції. Системи якості, управління якістю продукції на підприємстві. Система стандартизації в Україні. Впровадження систем TQM на підприємствах України. Напрями підвищення конкурентоспроможності продукції українських підприємств в аспекті вступу України до СОТ. Обов'язкова та добровільна сертифікація продукції в Україні.

## **ТЕМА 13. Витрати на виробництво та реалізацію продукції**

Поняття та класифікація витрат на виробництво та реалізацію продукції. Прямі та непрямі витрати. Основні та накладні витрати. Постійні та змінні витрати. Витрати підприємства в мікроекономічній теорії. Кошторис виробництва. Статті калькуляції собівартості продукції. Система управління витратами. Резерви зниження собівартості продукції. Формування цін на продукцію підприємства.

## **ТЕМА 14. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства**

Фінансові результати діяльності підприємства. Валовий прибуток. Прибуток/збиток від операційної діяльності. Фінансовий результат від звичайної діяльності. Чистий прибуток. Оподаткування прибутку підприємств в Україні. Податковий кодекс України. Напрями використання чистого прибутку підприємств різних форм господарювання. Дилема розподілу прибутку акціонерних товариств. Ефективність як економічна категорія. Система показників оцінки ефективності господарської діяльності підприємства. Показники рентабельності. Використання інтегрального показника визначення ефективності господарювання підприємства. Показники фінансового стану підприємства. Інформаційна база для аналізу ефективності роботи підприємства. Фактори підвищення ефективності діяльності підприємства.

## **ТЕМА 15. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація**

Суть, роль і значення розвитку підприємства. Види розвитку. Теорії розвитку підприємства. Концепція організаційного розвитку підприємства. Теорія циклічного розвитку підприємства. Концепція життєвого підприємства. Концепція кризового розвитку. Інструментарій аналізу процесів розвитку на підприємстві: методика BSC, концепція вартості бізнесу.

Трансформація підприємств. Реінжиніринг бізнес-процесів. Управління на основі створення вартості. Збалансована система показників. Реструктуризація: основні форми та види. Стратегічна реструктуризація. Реактивна реструктуризація. Етапи здійснення реструктуризації підприємства.

Санація підприємства. Досудова санація та санація в процесі провадження справи про банкрутство підприємства. Джерела фінансування санації підприємства.



## **ТЕМА 16. Економічна безпека та антикризова діяльність**

Сутність економічної безпеки підприємства та її оцінка. Стратегічна, тактична та поточна економічна безпека підприємства. Економічна криза підприємства: основні причини, види кризи. Методологія визначення кризи підприємства та ймовірності банкрутства. Антикризове управління діяльністю підприємства. Захисна та наступальна стратегії. Банкрутство підприємства. Процедура банкрутства. Послідовність задоволення вимог кредиторів.

## **ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ**

1. Поняття підприємства. Цілі і напрямки діяльності.
2. Види підприємств в Україні.
3. Види об'єднань підприємств в Україні
4. Основні виробничі фонди (ОВФ): поняття та класифікація.
5. Амортизація ОВФ: сутність та методи амортизації
6. Ефективність використання ОВФ: сутність, показники, напрями підвищення ефективності використання
7. Нематеріальні активи: поняття та види
8. Оцінка вартості нематеріальних активів
9. Ефективність використання нематеріальних активів: показники, напрями підвищення ефективності використання
10. Поняття та структура оборотних коштів підприємства.
11. Ефективність використання оборотних коштів підприємства та напрями її підвищення
12. Поняття та структура персоналу підприємства.
13. Методи визначення чисельності персоналу.
14. Продуктивність праці та шляхи її підвищення.
15. Форми та системи заробітної плати.
16. Виробнича потужність: зміст та фактори впливу.
17. Сутність та класифікація витрат на виробництво.
18. Калькулювання собівартості продукції.
19. Формування і використання прибутку підприємства. Види прибутку.
20. Ефективність виробничо-господарської діяльності підприємства: поняття та показники виміру.
21. Фактори підвищення ефективності діяльності підприємства.
22. Методи ціноутворення.
23. Поняття та показники якості продукції
24. Поняття та показники конкурентоспроможності продукції
25. Поняття інвестицій, види інвестицій.

- 26.Динамічні методи оцінки ефективності інвестицій.
- 27.Поняття та види інновацій.
- 28.Реструктуризації підприємств: сутність, види, заходи.
- 29.Санація підприємства:сутність, види
- 30.Сутність та рівні економічної безпеки підприємства (стратегічна, тактична та поточна)

## ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Господарський кодекс України .// [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)
2. Кодекс законів про працю України.// [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
3. Податковий кодекс України .// [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
4. Цивільний кодекс України.// [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
5. Закон України «Про акціонерні товариства»//[www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
6. Закон України «Про інвестиційну діяльність»//[www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
7. Закон України «Про інноваційну діяльність» // [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)
8. Закон України «Про оплату праці» // [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
9. Закон України «Про стандартизацію»// [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)
10. Закон України «Про сертифікацію» // [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua) .
11. Березін О.В. Економіка підприємства: Навчальний посібник / О.В. Березін, Л.М. Березіна, Н.В. Бутенко. — К.: Знання, 2009. — 390 с.
12. Васильков В. Г. Організація і управління процесами виробництва [Текст]: навч. посібник / В. Г. Васильков, Н. В. Василькова; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ "Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2011. - 503 с.
13. Гетьман О.О. Економіка підприємства : Навч. посіб. / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. - 2-ге вид. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 488 с.
14. Економіка підприємств [Текст] : підручник / Ф. В. Горбонос, Г. В. Черевко, Н. Ф. Павленчик, А. О. Павленчик. - К. : Знання, 2010. - 463 с.
15. Гринчуцький В. І. Економіка підприємства: Навч. посібник / В. І. Гринчуцький, Е. Т. Карапетян, Б. В. Погріщук ; М-во освіти і науки України, Тернопільський нац. екон. ун-т. - К. : Центр учбової літератури, 2010. - 304 с.
16. Економіка підприємства: збірник тестів і задач: навчальний посібник/ А. В. Шегда [та ін.]. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 240 с.
17. Економіка підприємства: підручник / За заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко; М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київський нац. екон. ун-

т ім. В. Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2009. - 598 с.

18. Економіка промислового підприємства [Текст] : підруч. для студентів неекон. спец / Н. М. Тюріна, М. Д. Ведерніков, Г. І. Капінос [та ін.] ; за ред. Тюріної Н. М. - Львів : Новий Світ, 2013. - 312 с.

19. Економіка підприємств: Підручник/ Ф.В. Горбонос, Г.В. Черевко, Н.Ф. Павленчик, А.О. Павленчик. - К.: Знання, 2010. - 463 с

20. Захарченко В. І. Економіка підприємства. Теорія [Текст] : [навч. посібник] / В. І. Захарченко, М. М. Меркулов, О. В. Балахонова. - Львів : Магнолія-2006, 2011. - 323 с.

21. Іванілов О. С. Економіка підприємства [Текст] : підручник / О. С. Іванілов. - 2-ге вид. - К. : Центр учбової літератури, 2011. - 727 с.

22. Калініченко О. В. Економіка підприємства [Текст] : практикум: навч. посібник / О. В. Калініченко, О. Д. Плотник. - К. : Кондор, 2012. - 601 с.

23. Мацибора В. І. Економіка підприємства [Текст]: навч. посібник / В. І. Мацибора, В. К. Збарський, Т. В. Мацибора ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. - 2-е вид., переробл. і доповн. - К. : Каравела, 2012. - 319 с.

24. Петрович Й.М. Економіка і фінанси підприємства: підручник/ Й. М. Петрович, Л. М. Прокопишин-Рашкевич. - Львів: Магнолія 2006, 2014. - 408 с.. - (Вища освіта в Україні).

25. Скибінська З. М. Економіка та організація виробництва [Текст]: навч. посіб. / З. М. Скибінська, Т. Т. Гринів. - К. : Знання, 2012. - 299 с.

26. Шваб Л.І. Економіка підприємства: підручник/ Л. І. Шваб. - К.: Каравела, 2011. - 416 с.

## **Модуль 2: «Підприємницька діяльність»**

### **Тема 1. Загальна характеристика підприємницької діяльності**

Коротка історія розвитку теорії підприємництва. Жан Батіст Сей, Адам Сміт, Давід Рікардо, Карл Маркс, Поль Самуельсон їх погляди на підприємництво. Внесок Й. Шумпетера та Ф. Хайєка в розвиток теорії підприємництва.

Предмет дисципліни. Система виробничих відносин між різними суб'єктами підприємництва. Економічні закони. Методи ведення бізнесу.

Методологічна база «підприємницької діяльності». Системно-структурний аналіз. Єдність історичного і логічного. Аналіз і синтез. Метод наукової абстракції. Принцип суперечності.

Підприємництво як особливий вид діяльності, стиль і тип господарської поведінки. Функції підприємницької діяльності. Принципи підприємницької діяльності.

Основні форми організації підприємницької діяльності: одноосібна власність, товариство, корпорація. Характерні риси загальних форм організації підприємництва. Основні недоліки та переваги наведених форм організації. Раціональний вибір форми організації підприємницької діяльності. Класична та інноваційна моделі підприємництва.

Соціально-економічна роль і значення підприємництва в структурі ринкової економіки. Підприємництво як важіль зміни структури економіки, «живильне середовище» для конкуренції, каталізатор економічного розвитку, чинник економії і раціонального використання ресурсів.

### **Тема 2. Типологія підприємництва**

Підприємницька діяльність у виробництві. Виробництво: матеріальне та духовне. Важливість виробничого підприємництва. Головна частина виробничого підприємництва. Умови ведення виробничого підприємництва. Фактори виробництва. Виробниче підприємництво у широкому та вузькому тлумаченні.

Підприємництво у посередництві. Суб'єкти економічних відносин. Інститут посередництва. Посередники. Ефективність посередництва. Найбільш розповсюджені форми посередництва: агентування, брокерство, дилерство, ріелтерство. Основні економічні поняття властиві наведеним формам посередництва: агенти виробників, агенти по закупівлям, повноважні агенти по збуту, брокер, комісіонер, консигнація, оптова фірма, оптовий дистриб'ютор, дистриб'ютер, торговий дім, аукціонна торгівля, біржа, ріелтер. Необхідні умови посередницької діяльності.

Підприємництво у сфері фінансів. Фінансове підприємництво - складова та невід'ємна частина підприємницької активності. Суб'єкти фінансового підприємництва: банкіри, фінансисти. Інвестиційні компанії та фонди. Банківська система: державний та комерційні банки. Різновиди інвестиційних компаній та фондів. Особливості фінансово-кредитного підприємництва.

### **Тема 3. Мале підприємництво**

Поняття категорій «мале підприємництво», «малий бізнес», «мале підприємство», «громадянин-підприємець». Критерії віднесення суб'єктів підприємництва до категорії «мале підприємництво» і «мале підприємство». Особливості малого підприємництва, його переваги й недоліки.

Мале підприємництво як: основна вихідна соціально-економічна база відтворення на розширеній основі ефективних виробничих відносин; провідний сектор та найменш бюджетомісткий засіб ринкової економіки, стабільне та вагоме джерело податкових надходжень; джерело формування «середнього класу»; основа соціально-економічних реформ. Вплив малого підприємництва на темпи економічного розвитку; забезпечення насичення ринку товарами та послугами; реалізацію інновацій; розвиток конкуренції.

Сучасні тенденції соціально-економічного розвитку малого підприємництва в Україні. Результати діяльності малих підприємств.

Особливості розвитку вітчизняного малого бізнесу. Проблеми, що стримують розвиток і функціонування суб'єктів малого підприємництва.

#### **Тема 4. Технологія заснування власної справи**

Об'єктивна необхідність і сутність пошуку підприємницької ідеї. Джерела підприємницьких ідей. Фактори, що впливають на вибір підприємницької ідеї. Методи творчого пошуку підприємницької ідеї.

Процедура вибору організаційно-правової форми підприємства. Формування цілей підприємницької діяльності з урахуванням особистої мети підприємця та особливостей сфери його діяльності. Сучасні вимоги до цілей підприємництва.

Технологія організації нових фірм. Способи створення підприємств. Засновники підприємств, їх функції. Типова схема державної реєстрації новоствореного підприємства. Загальна схема процедури реєстрації підприємницької діяльності без створення юридичної особи.

Ліцензування підприємницької діяльності. Основні види підприємницької діяльності в Україні, що потребують обов'язкового ліцензування. Процедура отримання ліцензії. Термін дії ліцензії та порядок його пролонгації.

#### **Тема 5. Стратегія підприємництва**

Поняття стратегії підприємництва. Етапи формування стратегії підприємницької діяльності. Визначення місії підприємства. Суть та значення місії для підприємства. Обов'язкова інформація, що міститься у визначенні місії. Стратегічні цілі підприємства: вимоги, технологія розроблення та обґрунтування. Класифікація та ранжування цілей підприємства. Головні та другорядні цілі. Кількісні та якісні цілі.

Аналіз внутрішнього середовища підприємства. Функціональні галузі підприємства, в яких проводиться аналіз (маркетинг, фінанси, кадри, виробництво, НДДКР, організація управління). Оцінка сильних та слабких



сторін підприємства. Визначення ключових факторів успіху компанії. Аналіз зовнішнього середовища підприємства. Загрози та позитивні можливості для підприємства, методика їх визначення. Побудова матриці SWOT.

Ієрархія стратегій підприємства. Вибір базової стратегії підприємства. Застосування матричного підходу для обґрунтування стратегії підприємства. Конкурентні стратегії підприємства. Функціональні стратегії підприємства: сутність, види та сфера застосування.

## **Тема 6. Формування підприємницького капіталу**

Сутність капіталу, його матеріальна та нематеріальна форми. Економічна й елементна структура підприємницького капіталу. Основний та оборотний капітал, особливості кругообігу.

Поняття початкового підприємницького капіталу. Загальний порядок формування підприємницького капіталу. Можливі варіанти формування окремих елементів капіталу. Схема й алгоритм розрахунків необхідного розміру підприємницького капіталу.

Джерела підприємницького капіталу: кошти накопичені у процесі попередньої діяльності (власні або успадковані); особисті заощадження як у грошовій, так і речовій (товарній) формах; позичкові кошти. Вибір і обґрунтування прийнятних та найбільш ефективних способів формування початкового статутного капіталу. Позика і кредит. Групування і загальна характеристика кредитних операцій за ознаками.

## **Тема 7. Інвестиційна політика підприємства**

Сутність і значення інвестиційної діяльності фірми. Правове регулювання інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання в Україні. Основні форми державного регулювання інвестиційної діяльності.

Чинники, що впливають на передбачуваний обсяг інвестицій фірми. Класифікація інвестицій в об'єкти підприємницької діяльності за окремими ознаками: об'єктами вкладення коштів, характером участі в інвестуванні,

періодом інвестування, формою власності інвестиційних ресурсів, регіональною ознакою. Реальні (виробничі) й фінансові інвестиції. Власні, позичкові й залучені джерела інвестиційних ресурсів фірми. Методи фінансування окремих інвестиційних програм та проектів: повне самофінансування; кредитне фінансування; лізинг.

Сутність і значення оцінки і прогнозування інвестиційної привабливості підприємств. Інвестиційна привабливість галузей економіки та промисловості. Оцінювання і прогнозування інвестиційної привабливості регіонів (система узагальнюючих та аналітичних показників, методика їх розрахунків). Показники фінансового аналізу для оцінювання інвестиційної привабливості фірми.

## **Тема 8. Планування підприємницької діяльності**

Планування як домінантна функція управління. Принципи планування. Система планів, що розробляється і використовується на підприємстві. Класифікація методів планування.

Стратегічне, тактичне й оперативне планування. Мета, сфера застосування та напрями тактичних планів. Методичні принципи розроблення та основні параметри тактичних планів. Типові розділи тактичних планів підприємства. Використання методу бюджетування у плануванні. Бізнес-планування: призначення, функції, основні розділи. Оперативне планування: сутність, зміст та сфера застосування. Різновиди оперативних планів. Методичні принципи, технологія розроблення та зміст оперативних планів.

## **Тема 9. Договірні взаємовідносини і партнерські зв'язки у підприємництві.**

Загальна характеристика підприємницьких договорів (контрактів, угод) як єдиної правової норми партнерських взаємозв'язків у бізнесі. Класифікація підприємницьких договорів за сферами діяльності. Сутнісна характеристика

договорів стосовно сфери діяльності. Типова змістовна структура договору. Оферта як особлива форма укладання договору. Тверда і вільна оферта.

Типовий зміст, специфічні й загальні умови договору. Формування можливих конкретних умов договору: предмет договору; якість продукції; ціна товару; форма платежу; термін поставки товару; упаковка і маркування товару; здавання - приймання товару; штрафні санкції; форс-мажор; арбітраж; інші умови.

Схема підприємницьких дій щодо реалізації проектів як основа для встановлення необхідних партнерських зв'язків. Сутність і значення партнерських зв'язків, регулювання правовідносин юридичних та фізичних осіб у сфері підприємницької діяльності.

Основні напрямки співпраці партнерів: виробництво, товарообмін, торгівля, фінансові відносини. Форми співробітництва у сфері виробництва (спільне підприємство, виробнича кооперація, лізинг, проектне фінансування, ліцензування, підрядне виробництво). Бартер, зустрічна торгівля і комерційна тріангуляція як форми товарообмінних операцій. Форми угод у сфері торгівлі. Форми співпраці у сфері фінансових відносин (факторинг і комерційний трансфер).

## **Тема 10. Підприємницький успіх і культура бізнесу**

Сутність і складники підприємницького успіху. Підприємець як визначальна особистість у бізнесі. Ділові якості особистості підприємця. Комерційна інформація в концепції підприємницького успіху.

Характеристика професійної культури бізнесу. Етичні норми бізнесу. Передумови формування високої культури підприємництва. Сучасні заповіді підприємця з високим рівнем культури діяльності.

Ділові документи і діловодство, їх сутнісна характеристика і значення для успішного підприємництва. Класифікація (систематизація) ділової документації за ознаками. Сучасні вимоги до складання документів стосовно стилю ділового листування, елементів і правил написання тексту.

Стандартизоване оформлення реквізитів організаційно-розпорядчих документів.

Етика підприємництва та її складові. Система підвищення етичності поведінки на підприємстві.

Культура підприємництва та діловий етикет. Основні аспекти коректної поведінки ділової людини. Ділова бесіда. Етика спілкування шляхом телефонних розмов і службового листування. Етикет привітання, представлення, прийомів та переговорів. Технологія ведення переговорів: сучасні вимоги, підготовча робота, тактика, психологічні аспекти. Етичні норми реклами. Створення позитивного іміджу фірми.

## **ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ**

1. Підприємець — ключова фігура ринкової економіки.
2. Підприємство: сутність, ознаки, функції.
3. Принципи підприємницької діяльності.
4. Форми об'єднань підприємств в Україні.
5. Статутний фонд та його формування.
6. Засновницькі документи суб'єктів підприємницької діяльності.
7. Підприємницька діяльність у виробництві.
8. Форми співробітництва у сфері виробництва.
9. Роль та значення посередницького підприємництва.
10. Підприємництво у сфері банківських послуг.
11. Кредитування та його роль у розвитку підприємництва
12. Ліцензування в підприємницькій діяльності
13. Франчайзинг як форма підприємницької діяльності.
14. Особливості малого підприємництва, його переваги й недоліки.
15. Технологія заснування власної справи.
16. Джерела підприємницької ідеї.
17. Стратегія підприємництва.
18. Аналіз внутрішнього середовища підприємства.
19. Формування підприємницького капіталу.
20. Планування як домінантна функція управління.
21. Стратегічне, тактичне й оперативне планування.
22. Бізнес-планування: призначення, функції, основні розділи.
23. Класифікація підприємницьких договорів за сферами діяльності.
24. Типова змістовна структура договору.
25. Оферта як особлива форма укладання договору.
26. Джерела підприємницького капіталу.
27. Сутність і значення інвестиційної діяльності фірми.
28. Основні форми державного регулювання інвестиційної діяльності.
29. Класифікація інвестицій в об'єкти підприємницької діяльності

30. Соціальні цінності й культура підприємницької діяльності.

## ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Варналій З.О. Основи підприємництва. Навч. посібник: - Київ: Знання-Прес, 2008. – 239с.
2. Воротіна Л., Воротін В. Малий бізнес і де регулювання підприємницької діяльності в Україні: ком пакт - курс лекцій. – К.: 2009, – 28с.
3. Губені Ю. Е. Підприємництво: навч. посібник / Юрій Губені. - Львів : Українські технології, 2012. - 568 с.
4. Донець Л.І., Романенко Н.Г. Основи підприємництва. Навч. посібник: - Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 315с.
5. Захарчин Г. М. Основи підприємництва : навчальний посібник / Г. М. Захарчин. - К. : Знання, 2008. - 437 с.
6. Збарський В. К. Основи підприємництва та бізнесу [Текст] : підручник / В.К. Збарський, О.І. Стешук. - Вінниця : Нова Книга, 2004. - 464 с.
7. Колот В. М. Підприємництво: організація, ефективність, бізнес-культура : навч. посібник / В. М. Колот, І. М. Рєпіна, О. В. Щербина ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". - Вид. 3-тє, без змін. - К. : КНЕУ, 2010. - 444 с.
8. Лапуста М.Г., Поршнев А.Г., Старостин Ю.Л., Скамай Л.Г. Предпринимательство. Учебник. – М.: ИНФРА-М, 2009. – 446с.
9. Мочерний С. Основи підприємницької діяльності: Навч. посібник. – К.: 2009, - 280с.
10. Підприємництво та бізнес-культура [Текст] : підручник / [Л. О. Лігоненко, Г. Л. Піратовський, І. В. Молоштан та ін.] ; за заг. ред. Л. О. Лігоненко ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Київський нац. торг.-екон. ун-т. - К. : КНТЕУ, 2011. - 507 с.
11. Підприємництво. Навч. посібник / За ред. Подсолонко В.А. – Київ: Центр навчальної літератури, 2009. – 613с.
12. Предпринимательство / Под ред. проф. В.Я. Горфинкеля. –

Москва: ЮНИТИ, 2009. – 580с.

13. Сизоненко В.О. Сучасне підприємництво: Довідник. – Київ: Знання-Прес, 2008. – 440с.

14. Скібіцький О. М. Організація бізнесу. Менеджмент підприємницької діяльності : навч. посібник / О. М. Скібіцький, В. В. Матвеев, Л. І. Скібіцька ; М-во освіти і науки України. - К. : Кондор, 2011. - 911 с.

15. Тирпак І. В. Основи економіки та організації підприємництва [Текст] : навч. посібник / І. В. Тирпак, В. І. Тирпак, С. А. Жуков ; М-во освіти і науки України, Ужгородський нац. ун-т, Мукачівський держ. ун-т. - К. : Кондор, 2011. - 284 с

16. Шваб Л. І. Економіка підприємства : підручник / Л. І. Шваб. - К. : Каравелла, 2011. - 415 с.



## **Модуль 3: «Бізнес-планування»**

### **Тема 1. Практика використання бізнес-планування у сучасних умовах господарювання**

Об'єктивна необхідність планування підприємницької діяльності. Поняття бізнес-плану. Види бізнес-планів за класифікаційними ознаками. Бізнес-план як інструмент залучення капіталу для реалізації підприємницькою проекту. Поняття інформаційного бази бізнес-плану. Використання внутрішньої і зовнішньої інформації, первинної та вторинної. Джерела ідей для реалізації бізнес - плану. Концептуальна основа розробки бізнес-плану.

### **Тема 2. Концептуальна стадія розробки бізнес-плану**

Процес стратегічного планування. Оцінка конкурентної позиції фірми. Формування матриці конкурентного профілю. Поняття та сутність SWOT-аналізу. Використання PEST – аналізу для оцінки зовнішнього середовища діяльності підприємства. Формування стратегічного набору підприємства (корпоративна, портфельна, ділова, конкурентна, продуктово-товарна та функціональна стратегії). Типові конкурентні стратегії фірми за класифікацією М. Портера.

### **Тема 3. Структура, логіка розробки та оформлення бізнес-плану**

Практичні вимоги до змісту бізнес-плану. Внутрішня логіка розробки бізнес-плану. Типова структура бізнес-плану та характеристика розділів бізнес-плану. Загальні вимоги до стилю написання та оформлення бізнес-плану. Складання резюме, його призначення та зміст. Умови презентації бізнес-плану.

### **Тема 4. Аналіз продукту і ринку**

Аналіз поточного стану справ у галузі та очікуваних тенденцій її розвитку. Оцінка результатів діяльності підприємства у звітному році (для діючого підприємства). Продукт та (або) послуги фірми: фізичний опис

продукту, його привабливість та конкурентоздатність. Загальні параметри ринку продукції фірми. Визначення цільового ринку бізнесу. З'ясування конкурентної позиції фірми на ринку, визначення майбутніх джерел конкуренції.

### **Тема 5. Формування плану маркетингу**

Основні завдання та етапи складання маркетинг-плану. Загальна маркетингова стратегія фірми залежно від конкурентної позиції підприємства на ринку. Планування рекламних заходів, фінансування реклами щодо цільової аудиторії споживачів. Організація рекламної кампанії, PR-акцій на підприємстві. Політика просування збуту продукції та можливі стратегії ціноутворення. Оцінка ємності ринку. Модель М.Портера "продукт-ринок". Розрахунок фінансових потреб на реалізацію плану маркетингу. Основні напрямки аналізу припущень щодо можливих обсягів продаж.

### **Тема 6. План виробництва**

Основні завдання виробничого плану. Типи виробництва, їх особливості, планово-облікові одиниці. Схема виробничих потоків. Характеристика виробничої бази (машини та устаткування). Потреби бізнесу у виробничих та невиробничих приміщеннях, оцінка виробничих потужностей підприємства, можливості введення і виведення виробничих потужностей, опис виробничих об'єктів. Вплив зовнішніх факторів на виробничі параметри бізнесу. Розрахунок планової чисельності робітників основної та допоміжної діяльності, оплата праці та преміювання.

### **Тема 7. План організації та менеджменту бізнесу**

Головні завдання організаційного плану. Обґрунтування вибору організаційно-правової форми ведення бізнесу (приватне підприємство, акціонерне товариство, спільне підприємство) та структури бізнесу фірми (лінійна, лінійно-функціональна, функціональна, дивізіональна, матрична,

проектна). Визначення потреб фірми у персоналі. Опрацювання організаційної схеми управління фірмою. Формування кадрової політики і стратегії фірми. Розробка механізмів мотивації та оплати праці персоналу фірми. Розрахунок планової чисельності та структури керівників, спеціалістів та службовців.

### **Тема 8. Аналіз та оцінка ризиків**

Сутність підприємницького ризику. Структура розділу “Оцінка ризиків”. Типи можливих ризиків, що найчастіше розглядаються в бізнес-планах. Заходи щодо нейтралізації або мінімізації можливих негативних наслідків. Страхування та самострахування ризиків.

### **Тема 9. Фінансовий план**

Цілі складання фінансового плану. Послідовність складання плану доходів і видатків. Аналіз капіталу підприємства. Використання власних та залучених ресурсів. Складання балансу підприємства. Розрахунок точки беззбитковості. План руху готівки. Процедура складання плану грошових надходжень і витрат. Розрахунки фінансових коефіцієнтів.

### **Тема 10. Презентація бізнес-плану**

Мета і завдання презентації бізнес-плану. Організація проведення презентації бізнес-плану. Вибір форми проведення презентації та методів встановлення контактів з учасниками презентації. Методи використання наочних матеріалів.

### **Тема 11. Проведення експертизи бізнес-плану**

Об’єктивна необхідність, мета і види експертизи бізнес-планів. Складові елементи діючих методик проведення експертизи. Зовнішній аудит матеріалів бізнес-плану. Система експертних критеріїв оцінки рівня якості розділів бізнес-плану.

## **ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ**

1. Об'єктивна необхідність планування підприємницької діяльності.
2. Види бізнес-планів за класифікаційними ознаками.
3. Бізнес-план як інструмент залучення капіталу для реалізації підприємницькою проекту.
4. Поняття інформаційного бази бізнес-плану.
5. Концептуальна основа розробки бізнес-плану.
6. Оцінка конкурентної позиції фірми.
7. Поняття та сутність SWOT-аналізу.
8. Типові конкурентні стратегії фірми за класифікацією М. Портера.
9. Практичні вимоги до змісту бізнес-плану.
10. Внутрішня логіка розробки бізнес-плану.
11. Типова структура бізнес-плану та характеристика розділів бізнес-плану.
12. Складання резюме бізнес-плану, його призначення та зміст.
13. Умови презентації бізнес-плану.
14. Аналіз поточного стану справ у галузі та очікуваних тенденцій її розвитку.
15. Основні завдання та етапи складання маркетинг-плану.
16. Планування рекламних заходів, фінансування реклами щодо цільової аудиторії споживачів.
17. Основні завдання виробничого плану при складанні бізнес-плану.
18. Вплив зовнішніх факторів на виробничі параметри бізнесу.
19. Розрахунок планової чисельності робітників основної та допоміжної діяльності, оплата праці та преміювання.
20. Обґрунтування вибору організаційно-правової форми ведення бізнесу  
Опрацювання організаційної схеми управління фірмою.
21. Формування кадрової політики і стратегії фірми.
22. Розробка механізмів мотивації та оплати праці персоналу фірми.
23. Структура розділу "Оцінка ризиків".

24. Типи можливих ризиків, що найчастіше розглядаються в бізнес-планах.
25. Структура розділу “Фінансовий план” при складанні бізнес-плану.
26. Послідовність складання плану доходів і видатків
27. Розрахунок точки беззбитковості.
28. Мета і завдання презентації бізнес-плану.
29. Об’єктивна необхідність, мета і види експертизи бізнес-планів.
30. Система експертних критеріїв оцінки рівня якості розділів бізнес-плану.

## ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агафонова Л., Рога О. В. Подготовка бизнес-плана: Практикум. – К: Знання. 2009. – 158 с. – ISBN.
2. Бизнес-план инвестиционного проекта / Отв. за вып. Перекрестова Л.И.. -М: Экспертное бюро-М, 2007. – 112с.
3. Дишлюк Н. І., Лотоцький В. І. Особливості системи сучасного планування на підприємстві /Збірник наук. праць. - Вип. №10, м. Кам'янець-Подільський. - 2012 р. - с. 123-125.
4. Зигель Э. "Пособие по составлению бизнес-плана" / Пер. с англ.: М., "МТ-ПРЕСС", 2011. – с. 84-115.
5. Козик В. В. Організація виробництва: навч. посібник / В. В. Козик, А. С. Гавриляк, К. : Знання, 2011. – 222 с.
6. Никифорак В. А. Організація виробництва: навч. посібник / В. А. Никофорак, З. І. Кобеня, Л. В. Вербівська, Чернівецький національний університет, Ч. : 2010. – 407 с.
7. Організація виробництва: підручник /За заг. ред. П.В.Круша, В.І.Подвігіної, В.О. Гулевича. – К.: Каравела, 2010. – 536 с.
8. Організація і планування на підприємстві: Навчальний посібник / Г.А. Семенов, В.К. Станчевський, М.О. Панкова. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 528 с.
9. Організація, прогнозування та планування агропромислового комплексу: Навч. пос. / П.С. Березівський , Н.І. Михалюк. / За ред.. П.С. Березівського.- Львів: «Магнолія 2006». – 2009. – 443 с.
10. Пасічник В.Г., Акіліна О.В. Планування діяльності підприємства. Навчальний посібник // В.Г. Пасічник, О.В. Акіліна. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 256 с.

11. Пелих А.С. Бизнес-план, или как организовать современный бизнес: Анализ. Методика. Практикум. – М.: Ось-89, 2006. – 96 с. (Экономическое образование).
12. Планування діяльності підприємства / В. В. Іванова. – Навч. Посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 472 с.
13. Планування діяльності підприємства : Навчальний посібник / Л.П. Батенко, М. А. Белов, Н. М. Євдокимова та ін.; Ред. В. Є. Москалюк. – К. : КНЕУ, 2005. – 384 с.
14. Планування і контроль на підприємстві: Навч. посіб. / За ред.. М.О. Данилюка. – Львів: «Магнолія 2006», 2009. – 531.
15. Сергеев А.А. Экономические основы бизнес-планирования. Учеб. пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ, 2009. – 303 с.
16. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства: Навчальний посібник / Г.М. Тарасюк, Л.І. Шваб. – К.: Каравела, 2011. – 432 с.
17. Уткин З.А. Бизнес-план: Организация, планирование предпринимательской деятельности. – М.: ТАНДЕМ: ЗКМОС, 2007. – 96 с. Бочко О. Ю. Основи планування діяльності підприємств невиробничої сфери [Текст] : навч. посібник / О. Ю. Бочко, В. Ф. Проскура ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Мукачів. держ. ун-т. - К. : Кондор, 2012. - 218 с.
18. Ястремська О. М. Планування діяльності підприємства [Текст] : навч. посібник / О. М. Ястремська, К. В. Яковенко, О. О. Ястремська ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Харків. нац. екон. ун-т. - Харків : Вид-во ХНЕУ, 2011. - 171 с.

## Критерії оцінювання відповідей на вступному випробуванні

### Таблиця відповідності балів та критеріїв оцінювання відповідей на вступному комплексному екзамені з фаху

| Рівень досягнень | Оцінка (5 бальна шкала) | Оцінка (12 бальна шкала) | Критерії оцінювання                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|------------------|-------------------------|--------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1                | 2                       | 3                        | 4                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| відмінно         | 5                       | 12-10                    | Глибоке і всебічне знання матеріалу програми вступного випробування, грамотне і логічне його викладення, уміння на основі теоретичних знань робити узагальнення і практичні висновки, наявність наукового підґрунтя й уміння творчо застосовувати отримані знання для вирішення практичних завдань. |
| добре            | 4                       | 9-7                      | Повне знання матеріалу програми вступного випробування, відсутність істотних недоліків логічного характеру, а також уміння на основі теоретичних висновків робити практичні дії та узагальнення.                                                                                                    |
| задовільно       | 3                       | 6-4                      | Відносно повне знання матеріалу програми вступного випробування, наявність окремих істотних помилок при відповіді на питання.                                                                                                                                                                       |
| незадовільно     | 2                       | 1-3                      | Низький рівень засвоєння матеріалу програми вступного випробування, наявність істотних помилок при відповіді на питання, що свідчать про невірне розуміння суті проблеми, відсутність вміння пов'язувати теорію з практикою.                                                                        |